

Zofia NYCZ

XI Ogólnopolski Rajd Szlakiem Powstania Styczniowego "FAJSŁAWICE - 2013"

Oddział Wojskowy PTTK w Chełmie od 11 lat jest organizatorem, imprezy cyklicznej pod nazwą „Ogólnopolski Rajd Szlakiem Powstania Styczniowego”. Są to imprezy turystyki motorowej. W dniach 26-27 stycznia 2013 roku Oddział zorganizował rajd w okolicach Fajslawic. W rajdzie wzięły udział 84 załogi samochodowe, łącznie 154 osoby. Załogi samochodowe – mimo bardzo niskiej temperatury i obfitych opadów śniegu – przyjechały z następujących miejscowości: Warszawy, Białegostoku, Hajnówki, Siedlec, Wyszkowa, Szczecina, Poznania, Kalisza, Płocka, Włocławka, Torunia, Bydgoszczy, Pabianic, Zielonej Góry, Żar, Krosna, Przemyśla, Gdańska, Lublina, Rzeszowa, Zamościa, Hrubieszowa, Krasnegostawu i Grudziądza. W pierwszym dniu rajdu zwiedzano miejscowości, w których znajdują się obiekty związane z Powstaniem Styczniowym, zaś w drugim dniu przeprowadzono konkursy, zabawy i gry zręcznościowe.

Rajd rozpoczęto przywitaniem i wystąpieniem Komandora Rajdu – Witolda Klizy. W swoim wystąpieniu zapoznał on uczestników z historią bitwy pod Fajslawicami, która miała miejsce 24 sierpnia 1963 roku. Była to jedna z najbardziej krwawych bitew wojsk powstańczych z armią rosyjską. Oddział powstańców pod dowództwem gen. Michała Heydenreicha-Kruka w sile ok. 1 500 osób, został rozбитý przez dwie kolumny wojsk rosyjskich Donieckiej Artylerijsko-

Konnej Dywizji nr 1, dowodzonej przez płk Emanowa i ppłk Sologuba, liczące łącznie ok. 2 500 żołnierzy i 9 dział. Po stoczonej 8 sierpnia, zwycięskiej bitwie pod Żyrzynem, Heydenreich, postanowił przejść do działań zaczepnych i przebić się przez kordon wojsk rosyjskich, blokujących powstańcom kontakt z Galicją.

Zwiad rosyjski od wielu dni śledził powstańców gen. Kruka. 24 sierpnia powstańcy zostali niespodziewanie otoczeni w niewielkim lesie na północ od miejscowości Fajslawice przez przeważające siły wojsk rosyjskich. Carski pułkownik Emanow podzielił wojsko na dwie grupy. Pierwsza z nich, którą dowodził osobiście, składała się z 8 rot piechoty, szwadronu ułanów, 2 sotni kozaków, 30 dragonów, 7 armat – łącznie ok. 1 500 żołnierzy, w skład drugiej grupy, którą dowodził płk Sologub wchodziło 6 rot piechoty, 1,5 sotni kozaków, 3 armaty – łącznie ok. 1 000 żołnierzy. Wojska rosyjskie okrążyły wyczerpanych marszami powstańców i posiadanyimi armatami rozpoczęli ostrzeliwanie zgrupowania. Jeszcze przed walką, szeregi powstańców opuścił oddział piechoty Karola Krysińskiego. Pozostałe dwa oddziały powstańców Władysława Rudzkiego i Hermana Wagnera bezskutecznie usiłowały przerwać pierścień okrążenia. Kilkugodzinny ostrzał artylerii rosyjskiej spowodował dotkliwe straty wśród powstańców. Spod ostrzału zdołał się przebić jedynie oddział kawalerii, pod dowództwem samego Heydenreicha. Polacy w wyniku ostrzału i okrążenia stracili 320 rannych i zabitych, 650

powstańców wzięto do niewoli. Straty rosyjskie były niewielkie i wynosiły kilkunastu zabitych i ok. 40 rannych. Powstańców pochowano w zbiorowej mogile na cmentarzu parafialnym. Zlokalizowana jest ona w centralnej części cmentarza przy głównej alei po stronie północnej. Prawdopodobnie spoczywa w niej 93 poległych powstańców. Liczba poległych uwidoczniła na pomniku – 768 powstańców – została prawdopodobnie celowo zawyżona przez Edwarda Kołaczkowskiego, opiekuna mogiły i fundatora pomnika z okresu międzywojennego dla podniesienia rangi tragicznej bitwy. Klęska ta pozbawiła oddziały powstańcze inicjatywy strategicznej na lubelszczyźnie i spowodowała zanikanie gniazd oporu zbrojnego w rejonie lubelskim. Heydenreich zmuszony był wycofać się do Galicji, i zrezygnować z zakrojonych na większą skalę działań zbrojnych. Dowodzący wojskami rosyjskimi, płk Emanow, 16 listopada 1863 roku został odznaczony przez cara Orderem św. Jerzego za „wielką odwagę i męstwo w walce z polskimi powstańcami w dniu 12 sierpnia 1863 roku (według kalendarza juliańskiego – przyp. red.) w lesie fajstławickim”, również w trakcie kampanii, otrzymał złoty miecz z napisem „za odwagę”.

Na polu bitwy, w dniu 1 października 2006 r. na granicy między Fajstławicami i Trawnnikami w pobliżu lasu Dąbrowa, społeczność lokalna postawiła pomnik.

Po wystąpieniu Komandora Rajdu, udano się na trasę rajdu, podczas której odwiedzono powstańcze mogiły w Fajstławicach (na cmentarzu starym mogiłę zbiorową i dwie mogiły pojedyncze), w Ignasinie (mogiłę zbiorową w lesie przy tzw. II pasie wsi), w Boniewie (symboliczny pomnik), w Żulinie, (mogiłę zbiorową w lesie przy szosie do Chełma), w Łopienniku Nadzrecznym (mogiłę zbiorową na cmentarzu parafialnym), w Płonce (mogiłę zbiorową na cmentarzu parafialnym).

Podczas rajdu zweryfikowano 95 odznak „Powstanie Styczniowe na Lubelszczyźnie” w stopniu brązowym, i 55 odznak popularnych „Powstanie Styczniowe na Ziemiach Polskich”. Autorem i projektantem odznak Powstania Styczniowego jest Komandor Rajdu.

W drugim dniu przeprowadzono konkursy: znajomości przepisów ruchu drogowego, krajoznawstwa regionu, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, znajomości regulaminów odznak turystyki motorowej, pracy na mapie, praktycznego posługiwania się przyrządami topograficznymi.

Zwycięzcom konkursów wręczono dyplomy i nagrody rzeczowe.

Podczas uroczystego zakończenia Rajdu, zaproszono na Rajd Powstania Styczniowego w 2014 roku, który odbędzie się na Rostoczu.

Zamieszczamy wyjątkowo relację z tej imprezy motorowej wpisującej się w naszą akcję „PTTK w 150. Rocznicę Powstania Styczniowego” pamiętając, że każda dyscyplina turystyki kwalifikowanej zawiera elementy turystyki pieszej.

Redakcja